

POLIN

Muzeum
Historii
Żydów
Polskich

SCENARIUSZ LEKCJI WOKÓŁ REPORTAŻU ANNY BIKONT „MIŁOŚĆ W GETCIE. IRENA SENDLEROWA I ADAM CELNIKIER”

Opisany poniżej przebieg lekcji jest propozycją zajęć poświęconych pamięci o powstaniu w getcie warszawskim, rekomendowaną przez Dział Edukacji Muzeum POLIN dla uczniów i uczennic szkół ponadpodstawowych.

Przygotowany scenariusz jest przewidziany na zrealizowanie w trakcie od jednej do dwóch jednostek lekcyjnych (45-90 minut). Osoba prowadząca zajęcia może sama zdecydować, podążając za potrzebami grupy, ile czasu przeznaczyć na daną aktywność.

Zachęcamy do realizacji całego procesu zaproponowanego w scenariuszu. Można z niego skorzystać także jako ze zbioru inspiracji do lekcji, wybierając jedynie niektóre moduły. W zależności od potrzeb i możliwości mogą Państwo zdecydować się na przeprowadzenie wybranych ćwiczeń i dyskusji.

Planując zajęcia mogą Państwo dokonać wyboru, czy chcą położyć większy nacisk na przekazanie i uporządkowanie wiedzy historycznej, czy poświęcić więcej czasu na refleksję etyczną.

Rekomendujemy, by przed przeprowadzeniem lekcji zapoznać się z [Zaleceniami i wskazówkami dotyczącymi edukacji na temat II wojny światowej i Zagłady](#) Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN.

SCENARIUSZ LEKCJI WOKÓŁ REPORTAŻU ANNY BIKONT „MIŁOŚĆ W GETCIE. IRENA SENDLEROWA I ADAM CELNIKIER”

Słowa kluczowe: II wojna światowa, Żydzi, getto, postawy Polaków wobec Zagłady, Sprawiedliwi, miłość

Autorka: Aleksandra Korczak

Metody: wyszukiwanie informacji w sieci, praca w grupach, analiza tekstu reportażowego, środków stylistycznych

Cele warsztatu:

uczniowie i uczennice w czasie zajęć:

- pogłębiają wiedzę dotyczącą Ireny Sendlerowej
- poszerzają wiedzę na temat sytuacji Żydów w trakcie Zagłady
- poznają najważniejsze daty dotyczące historii getta warszawskiego
- mają przestrzeń na refleksję etyczną
- pogłębiają umiejętność czytania ze zrozumieniem.

Potrzebne materiały:

- Wydruk reportażu Anny Bikont „Miłość w getcie. Irena Sendlerowa i Adam Celnikier” (przynajmniej jeden egzemplarz na dwie osoby)
- ZAŁĄCZNIK 1 – karta pracy z zadaniami dla trzy- lub czteroosobowych grup
- ZAŁĄCZNIK 2 – propozycja dodatkowych zadań, które można wykorzystać podczas lekcji języka polskiego
- sprzęt umożliwiający projekcję obrazu, dostęp do Internetu
- smartfony z dostępem do Internetu w osobistym wyposażeniu uczniowskim (przynajmniej jeden na trzy-, czteroosobowe grupy).

PRZEBIEG LEKCJI

MODUŁ I: Wprowadzenie

- Irena Sendlerowa – podstawowe informacje

MODUŁ II: Lektura reportażu i realizacja zadań

- Po co miłość?
- „Kręgi pomocy”
- Kontekst historyczny
- Refleksja
- Opcjonalne zadania

MODUŁ III: Podsumowanie

PRZEBIEG LEKCJI – OPIS SZCZEGÓŁOWY

MODUŁ I: WPROWADZENIE

Irena Sendlerowa – podstawowe informacje

Wprowadź uczniów i uczennice w temat rocznicy powstania w getcie warszawskim. Powiedz, że z okazji obchodów rocznicy i Akcji Żonkile zapraszasz ich do zapoznania się z postacią Ireny Sendlerowej i historii jej miłości z czasu wojny. Podziel uczniów i uczennice na trzy-, czteroosobowe grupy. Upewnij się, że w każdej grupie znajduje się przynajmniej jeden smartfon ze swobodnym dostępem do Internetu. Rozdaj grupom karty pracy grupowej (ZAŁĄCZNIK 1). Każdej grupie poleć znalezienie w Internecie odpowiedzi na pytania z pierwszego zadania. Oto prawidłowe odpowiedzi:

1. Przed wybuchem drugiej wojny światowej Irena Sendlerowa zajmowała się pomocą społeczną – działała na rzecz ubogich i bezdomnych, pracując w Sekcji Pomocy Matki i Dziecku przy Obywatelskim Komitecie Pomocy Społecznej.
2. Współpracowała m.in. z Radą Pomocy Żydom o kryptonimie „Żegota”. Organizacja niosąca pomoc uwięzionym w getcie Żydom pomagała m.in. w znalezieniu schronienia, środków utrzymania, opieki medycznej i wyrobieniu fałszywych dokumentów.
3. Irena Sendlerowa otrzymała m.in. tytuł Sprawiedliwej wśród Narodów Świata, została też zgłoszona do Pokojowej Nagrody Nobla. Sendlerowa reagowała na te odznaczenia bardzo skromnie – często powtarzała, że mogła zrobić więcej.

Poproś przedstawicieli grup o podzielenie się odpowiedziami na forum klasy; w razie potrzeby poprawiaj lub uzupełniaj podawane przez nich informacje. Poinformuj uczniów i uczennice, że przeczytają teraz reportaż autorstwa Anny Bikont dotyczący Ireny Sendlerowej.

MODUŁ II: LEKTURA REPORTAŻU I REALIZACJA ZADAŃ

Proponujemy lekturę etapową, przerywaną realizacją zadań. Można też zrealizować zadania dopiero po przeczytaniu całości tekstu.

Poproś chętną osobę o rozdanie wszystkim wydruków tekstu „Miłość w getcie. Irena Sendlerowa i Adam Celnikier” Anny Bikont (wystarczy jeden egzemplarz na dwuosobową ławkę).

Po co miłość?

Zapoznajcie się z pierwszą częścią reportażu. Zaproś grupy do realizacji towarzyszącego mu zadania 2. i 3. Z ZAŁĄCZNIKA 1. Poproś chętnie osoby, żeby przeczytały na forum klasy propozycje odpowiedzi do zadania 2.

Przykładowe odpowiedzi:

- poczucie bycia rozumianym i akceptowanym
- poczucie bezpieczeństwa
- zaspokojenie potrzeb bliskości i przynależności

Porozmawiajcie o interpretacji cytatu i odpowiedziach do zadania 3.

„Kręgi pomocy”

Wróćcie do lektury. Podejmijcie czytanie na głos aż do części czwartej włącznie. Poproś, aby młodzież, kontynuując pracę w grupach, odpowiedziała na pytanie zawarte w zadaniu 4. Zachęć uczniów i uczennice, żeby przeczytali i przeczytały na forum klasy propozycje odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi:

- a) bliskie relacje z ludźmi; zaangażowanie w działalność pomocową, np. komitety domowe; kontakt z kulturą (tu: książki)
- b) środków finansowych na utrzymanie ukrywających się czy na łapówki; organizowania ucieczek z getta oraz miejsc ukrycia po tzw. aryjskiej stronie; pomaganie wymagało zaangażowania całej siatki ludzi utrzymujących konspirację.

Do dyskusji na forum możesz wykorzystać następujące pytania:

- Czy wiedzieliście, że Sendlerowa nie działała w pojedynkę?
- Jak myślicie, jakie korzyści mieli członkowie „Żegoty”, działając w sieci współpracy zamiast w pojedynkę?
- Jakie trudności i zagrożenia z tym się wiązały?

Kontekst historyczny

Przeczytajcie ostatnią część reportażu. Poproś grupy o realizację zadania 5. Zachęć przedstawicieli grup o podzielenie się odpowiedziami na forum klasy; w razie potrzeby poprawiaj lub uzupełniaj podawane przez nich informacje.

Listopad 1940 – zamknięcie getta warszawskiego: blisko 400 tysięcy osób pochodzenia żydowskiego zostało odseparowanych od reszty miasta murami getta, które od tej pory zaczęło przypominać więzienie.

Lipiec-wrzesień 1942 – Wielka akcja likwidacyjna: ok. 75% mieszkańców getta warszawskiego zostało wywiezionych pociągami towarowymi do obozu zagłady w Treblince (ok. 300 tysięcy warszawskich Żydów). Ci, których ten los nie spotkał, zostali albo rozstrzelani na miejscu, albo pozostali – legalnie lub nielegalnie – na terenie getta (ok. 60 tysięcy osób).

Kwiecień 1943 – wybuch powstania w getcie warszawskim, pierwszego miejskiego powstania zbrojnego w okupowanej przez Niemców Europie: w przeddzień żydowskiego święta Pesach na teren getta wkroczyli niemieccy żołnierze, by je ostatecznie zlikwidować. Czoła stawili im kilkuset słabo uzbrojonych żydowskich bojowców, głównie z konspiracyjnej Żydowskiej Organizacji Bojowej oraz oddział Żydowskiego Związku Bojowego stacjonujący na Placu Muranowskim. Powstańcy walczyli przez prawie cztery tygodnie. Tylko kilkudziesięciorgu z nich udało się przeżyć.

Przełom lipca i sierpnia 1944 – wybuch powstania warszawskiego: była to największa bitwa II wojny światowej spośród wszystkich toczonych z udziałem organizacji podziemnych.

Refleksja

Zadaj uczniom i uczennicom następujące pytania:

- Co z lektury najbardziej zapadło wam w pamięć? Które zdarzenia, stwierdzenia, zwroty akcji?
- Adam Celnikier nie wyjawiał swojej żydowskiej tożsamości dzieciom. Tajemnicę o swoim pochodzeniu zachowała też Janina Milner. Jakie mogły być tego przyczyny osobiste? A historyczne?
- Wróćcie do informacji, które wyszukaliście na początku zajęć. Jakie nowe informacje o postaci Ireny Sendlerowej napotkaliście w tekście? Czy właśnie tak wyobrażaliście sobie tę postać po zebraniu informacji na początku lekcji?

Opcjonalne zadania

W ZAŁĄCZNIKU 2. znajdziesz propozycję dodatkowych zadań, które możesz wykorzystać podczas zajęć z języka polskiego. Rozdaj klasie karty pracy w parach i zapowiedz, że będą teraz pracować bezpośrednio z tekstem, wspólnie wyszukując informacje i konsultując ze sobą odpowiedzi. Gdy wszyscy skończą, poproś chętne osoby o przeczytanie rozwiązań na głos.

Odpowiedzi:

Zad. 1: literatura faktu – reportaż

Zad. 2: c) paradoks;
przykładowa funkcjonalność: środek zastosowany w celu wzbudzenia smutku, zadumy

Zad. 3: przykładowe uzupełnienie tabeli:

środek stylistyczny	cytat	funkcja
pytanie retoryczne	„Czy Irena zakochała się w nim już wtedy?”	rozbudzenie ciekawości czytelników, wyrażenie niepewności
nagromadzenie krótkich zdań	„Tam zastało ich powstanie”	podkreślenie nagłości zwrotów akcji, dramatyzm przywoływanych wydarzeń
liczne epitety	„Była młoda, drobna, ładna”	oddziaływanie na wyobraźnię czytelników
wyliczenia	„Sendlerowa przekazywała pieniądze sieci łączniczek, organizowała mieszkania, nagłą medyczną pomoc, przewoziła dzieci z miejsca na miejsce”	impresywna (wzbudzanie emocji, np. podziwu dla bohaterki, wzruszenia)

MODUŁ III: PODSUMOWANIE

Zapytaj uczniów, czego dowiedzieli się podczas lekcji o Irenie Sendlerowej i czy mają w związku z tym jakieś refleksje, którymi chcieliby się podzielić.

Przypomnij, że uczestniczyli w zajęciach organizowanych w ramach Akcji Żonkile. W kontekście tego wydarzenia co roku 19 kwietnia wolontariusze i wolontariuszki rozdają na ulicach Warszawy papierowe żonkile, symbol zbiorowej pamięci o bohaterach i ofiarach powstania w getcie warszawskim. Akcja Żonkile organizowana jest przez Muzeum Żydów Polskich POLIN pod hasłem „Łączy nas pamięć”. Na stronie <http://www.polin.pl/pl/zonkile> można znaleźć więcej informacji o Akcji Żonkile, instrukcję wykonania papierowych żonkili, a także słowa:

Głęboko wierzymy, że pamięć o przeszłości jest jedną z nadrzędnych wartości, które nas jednoczą i nadają nam wspólną tożsamość – niezależnie od światopoglądu czy sympatii politycznych.

Zanim pożegnasz klasę, upewnij się, że uczniowie i uczennice kojarzą podstawowe informacje: symbolikę, wygląd żonkili i datę upamiętnianego przez nie powstania w getcie warszawskim – 19 kwietnia 1943 roku.

MATERIAŁY DO LEKCJI

ZAŁĄCZNIK 1

1. Znajdźcie w Internecie odpowiedzi na poniższe pytania.
Przy odpowiedziach dopiszcie, z jakich źródeł korzystaliście:

a) Czym zajmowała się Irena Sendlerowa przed wybuchem II wojny światowej?

.....

.....

.....

.....

b) Z jaką organizacją współpracowała w trakcie wojny?
Czym zajmowała się ta organizacja?

.....

.....

.....

.....

c) Jakie odznaczenia, nagrody zostały jej przyznane po wojnie i za co?
Jaki miała do nich stosunek?

.....

.....

.....

2. Co według Was daje człowiekowi miłość?

-
-
-
-
-

- 3. Przeczytajcie poniższy cytat i zastanówcie się, czy potrzeba miłości w czasie wojny i w czasie zamknięcia w getcie opisywana przez Marka Edelmana różni się od tej, o której rozmawialiście przed chwilą. Zapiszcie swoje refleksje.**

Życie tam, w getcie, w pojedynkę było niemożliwe. Bez tego nie można było przeżyć i zostać człowiekiem. Zawsze trzeba było mieć kogoś do pary w tym sensie, że trzeba było mieć przy sobie drugiego człowieka, który myśli tak samo, który jest w ciebie tak samo wciągnięty, jak ty w niego. Dla którego zrobisz wszystko, a on dla ciebie. I to jest miłość.

Marek Edelman i Paula Sawicka, *I była miłość w getcie*

.....

.....

.....

.....

.....

- 4. Na podstawie lektury tekstu odpowiedzcie na poniższe pytania:**

a) Co pomagało przetrwać osobom zamkniętym w getcie?

.....

.....

.....

b) Jakich form zaangażowania wymagało pomaganie osobom uciekającym z getta? Czy pomoc mogła samodzielnie jedna osoba?

.....

.....

.....

- 5. Jakie wydarzenia miały miejsce we wskazanych latach? Uzupełnijcie informacje na podstawie reportażu.**

listopad 1940 –

lipiec-wrzesień 1942 –

kwiecień 1943 –

przełom lipca i sierpnia 1944 –

ZAŁĄCZNIK 2

1. Jakim gatunkiem literackim jest tekst Anny Bikont „Miłość w getcie. Irena Sendlerowa i Adam Celnikier”?

.....

.....

2. Przyjrzyjcie się zdaniu „Najszczęśliwszym czasem ich miłości był czas wojny”. Co zawiera to zdanie?

- a. antytezę
- b. oksymoron
- c. paradoks

**Jakie emocje wzbudza w Was to stwierdzenie?
Po co zastosowano ten środek stylistyczny?**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ZAŁĄCZNIK 2 cd.

3. Przyjrzyjcie się zabiegom autorskim zastosowanym w tekście. Uzupełnijcie tabelę z informacjami o nich (przykłady, funkcje).

środek stylistyczny	cytat	funkcja
pytanie retoryczne	 	
nagromadzenie krótkich zdań	 	
liczne epitety	 	
wyliczenia	 	